

Hodnocení diplomové práce

Posudek oponenta

Jméno autora: Barbora Erbsová

Název práce: Poutní cesta z Broumova do Vambeřic: Její historie, význam a etnografický rozměr

Téma práce: aktuální a přínosné.

Téma bylo v literatuře: téma v literatuře nebylo dosud zpracováno

Zaměření práce: kompilativně-interpretativní a praktické

Práce je zaměřena: teoreticky

Jazyková a stylistická úroveň práce: dobrá úroveň

Rozsah práce: přiměřený (68)

Použitá literatura: aktuální

Počet uváděných titulů: 30

Formální stránka práce: odpovídající

Cíl práce: splněn

Úroveň závěrečné práce: odpovídá stanoveným kritériím a požadavkům

Konkrétní náměty, připomínky nebo otázky vyžadující doplnění u obhajoby:

Tématika cesty propojená s existenciálními otázkami je v současné době velmi přitažlivá a to zejména z hlediska sebepoznání a seberozvoje. Díky tomu se na kulturní scénu vrací i fenomén poutnictví, ovšem nelze si nevšimnout, že toto téma současně láká k jednostranné ideologické četbě, která vede autory nezřídka k tomu, že opouštějí kritické myšlení a z jejich textů se stávají manifesty zdravého způsobu života. O to jsou pokusy o antropologické uchopení poutnictví důležitější. Takovým pokusem je také práce Barbory Erbsové. Cílem BP bylo prozkoumat fenomén vambeřické poutní cesty z perspektivy přechodového rituálu podle A. van Gennepa a V. Turnera.

Po obecném nástinu historie poutnictví se autorka specificky zaciluje na pouť do Vambeřic. Celkem správně se snaží nejprve o obecný nástin této poutní cesty. Ovšem, ten je až příliš stručný, chybí mu systematičtější uchopení. Dobré by například bylo, aby autorka před tím, než se zaměří na partikularity, jako jsou jednotlivá místa, nastínila jednotlivé trasy vambeřické pouti. Vlastně se vůbec nedozvídáme, jaké byly hlavní tradiční trasy. Čím byly význačné, s čím se na nich setkáváme. Ale ani se nedozvídáme o tom, že i dnes máme přinejmenším dvě obnovené trasy a odkud či kudy vedou. Nedává totiž příliš smysl, aby po jednostránkové podkapitole nazvané Poutní cesta do Vambeřic, kde by měla být tato cesta uceleně představena, následovala bez konceptuálního ukotvení podkapitola Suchý důl, kde bychom se měli dozvědět, jestli jde o hlavní poutní linii včleněnou do nějakého logického narativního rámce. Text se podobně nelogicky rozpadá i v následujících podkapitolách, jeví se příliš trhaně a fragmentárně. Chybí mu scelující provázanost, vypadá jako shluk přípravných poznámek poskládaných na kupu. Ta nesourodost přímo bije do očí. Je vidět, že autorka nepracovala s pečlivější a komplexnější literaturou, díky čemuž se v jejím podání stává z vambeřických poutních cest jen kusovité a chudé torzo. Přestože literatura o vambeřické poutní cestě není obsáhlá, přeci jen existuje. O to důležitější je, aby byl autor píšící o vambeřické pouti, s těmito nemnohými zdroji pečlivě obeznámen. Jde zejména o následující tituly:

ZÍDKA, Josef: Jak se putovalo do Vambeřic en Od kladského pomezí: vlastivědný sborník pro okresy Náchod a Nové Město nad Metují;

VOLF, Josef. Opočenské procesí do Vambeřic a do Varty In Český lid;

TOMEK, Václav Vladivoj. Příběhy kláštera a města Police nad Methují; MICHL K.: Poprvé do Vamberic en Od kladského pomezí: vlastivědný sborník pro okresy Náchod a Nové Město nad Metují. Náchod;

VLČKOVÁ Martina: Na cestě do slezského Jeruzaléma: Mariánské poutní místo Vamberice; SEMOTANOVÁ, Eva: 2011 – Kladské Vamberice - osm století duchovní krajiny. In: Hlavačka, Milan (ed.) Paměť míst, událostí a osobností. Historie jako identita a manipulace.

Následuje pokus o metodologické uchopení poutnictví. Autorka sice pracuje s Gennepem a Turnerem, avšak opomíjí specifické práce manželů Turnerových o antropologii poutnictví, čemuž se téměř celoživotně věnovali, a nevyužívá ani jiné autory a vhledy z oboru antropologie poutnictví. Samotné používání Gennepových a Turnerových hledisek je spíše schematické a neobratné. Autorka například nerozlišuje mezi liminálním a liminoidním, což je základní turnerovské rozlišení. Podobně nepracuje, nerozvíjí a neaplikuje základní symbolicko-antropologická hlediska, na kterých její práce staví, což práci značně ochuzuje. Nejde přitom o žádnou expertní erudici, ale podobně jako u představení fenoménu vamberické pouti, o základní kompetenci.

Mnohem lépe si stojí praktická část. Ovšem některé klasifikační kategorie, jako „věřící“, „ateista“, „křesťan“ bych v metodolickém představení prohloubil a problematizoval. Případně bych k tomu uvedl, že jde o sebedefiniční charakteristiku respondentů, čímž by se ta banální a nefunkční schematičnost ukotvila a nepadla by na hlavu autorovi výzkumu. Mělký základ se pak projevuje v četných generalizacích a biasech, coby zavádějících myšlenkových zkratkách. Autorka se dopouští celé řady zjednodušení nebo zkreslení, například když říká, že „Novodobé poutnictví si zachovalo jen velmi málo ze svého původního středověkého významu.“ Přirozeně, mezi středověkým a současným pojetím jsou rozdíly (u poutníků můžeme například v současnosti pozorovat značný důraz na výkon. Středověký člověk potřebu měřit a sledovat své výkony na pouti nijak nepociťoval), ale mezi středověkým a současným pojetím poutnictví významová diskontinuita není, ba právě naopak. Na to ve svých výzkumných experimentech zřetelně poukazuje například historik středověkého umění a kulturolog Ivan Foletti (Foletti: Poutní umění ve středověku jako tělesný zážitek).

Nejvíce mne na celé práci oslovily výpovědi respondentů. Ty by však bylo dobré lépe systematizovat a analyzovat na základě vytyčeného hermeneutického předporozumění. Stejně tak by se přímo nabízel postih významových symbolických rovin cesty prostřednictvím teoretického modelu liminality.

Co však zásadně postrádám a co by každá práce oboru TK měla obsahovat, je reflexe a analytická práce s transkulturními dimenzemi zvoleného tématu. Citelně mi chybí definování a reflexe transkulturních aspektů zkušenosti cesty ve výpovědích poutníků.

Práce Barbory Erbové má celou řadu nedostatků, nicméně naplňuje hlavní zaměření oboru i účel BP definovaný povahou studovaného oboru. Přestože má především deskriptivní charakter, přeci jen se pokouší sledovat konceptuálně metodologický plán a usiluje o analýzu vnitřních mechanismů kultury.

Výsledné hodnocení: Předložená diplomová práce splňuje podmínky a nároky kladené na odbornou práci.

K obhajobě si připravte odpovědi na otázky:

- 1) Jakým způsobem uvažujete o transkulturní dimenzi zpracovávané tematiky?

Datum: 17. 6. 2023

Th.Lic. František Burda, Ph.D.

Podpis